

Юлія Величковська

кандидат філологічних наук, начальник відділу міжнародних зв'язків,
Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського
<https://orcid.org/0000-0003-4560-6447>
y.velychkovska@ukr.net

ОСОБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ АНТИКОЛОНІАЛЬНОЇ ДРАМАТУРГІЇ XVIII – ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ XIX СТ.

Анотація: У статті досліджуються загальні закономірності й основні тенденції становлення та розвитку драматичних жанрів як самодостатнього роду в українській літературі XVIII – першої половини XIX століть, спрямованих на висвітлення антиімперських ідей у щільному взаємозв'язку з вимогами загальнолітературного жанротворення та національними традиціями. З'ясовано, що національна література антиколоніального спрямування знайшла свій вияв у таких жанрових різновидах як історична драма, драма-мораліте, водевіль, соціально-побутова драма та комедія. «Володимир» Феофана Прокоповича, «Милість Божа» невідомого автора, «Воскресіння мертвих» Георгія Кониського, «Москаль-чарівник» Івана Котляревського та «Простак» Василя Гоголя, що були втіленням барокового та класицистичного стилів із поєднанням елементів давньогрецьких комедій і трагедій, європейських середньовічних містерій, українських інтермедій, міраклей, мораліте та драм великоднього циклу, сприяли виведенню на сцену реалій тогочасної сучасності та надали їм динамічного антиколоніального втілення. Новаторством цих драматичних творів стало гармонійне поєднання авторами високого та низького стилів. З'ясовано, що риси бароко, класицизму, просвітницького реалізму, сентименталізму та романтизму, які виявились у соціально-побутовій драмі «Наталка-Полтавка» І. Котляревського, соціально-побутових комедіях «Ябеда» В. Капніста, «Дворянские выборы», «Приезжий из столицы, или Суматоха в уездном городе», «Шельменко

– волостной писарь», «Ясновидающая», «Шельменко – денщик» Г. Квітки-Основ'яненка та «Ревизор» М. Гоголя, були спрямовані на висвітлення колоніальних проблем в Україні після скасування Гетьманщини. Особливістю цих жанрів став синтез українських різдвяних драм і соціально-побутових інтермедій із європейською міщанською драмою, що надало можливість піднести національну драматургію до європейського рівня.

Досліджено, що драматичні твори антиколоніального спрямування XVIII – першої половини XIX ст. утвердили відхилення від усталених традицій конкретного літературного жанру. Натомість вони представили синтез бароково-класицистично-просвітницько-романтичних естетичних цінностей, що взаємодіяли з фольклорними традиціями нашого народу. З'ясовано, що об'єднуючим елементом української драматургії XVIII – першої половини XIX століть стало реалістичне зображення недоліків і вад суспільного життя в тогочасній Російській імперії. Системний аналіз драматичних творів XVIII – першої половини XIX століть надав змогу виявити як індивідуально-авторські погляди на колонізацію України, так і тенденції розвитку жанрів драматургії, що засвідчили процес розбудови антиколоніального спротиву по всій території тогочасної України.

Ключові слова: історична драма, драма-мораліте, водевіль, соціально-побутова драма, комедія, мандрівна повість

Yuliia Velychkovska

Candidate of Philological Sciences, Head of International Relations Department,
V.I. Vernadsky Taurida National University
<https://orcid.org/0000-0003-4560-6447>
y.velychkovska@ukr.net

PECULIARITIES OF UKRAINIAN ANTI-COLONIAL DRAMATURGY OF THE XVIII - FIRST HALF OF THE XIX CENTURY

Summary: The article deal the general patterns and main trends in the formation and development of dramatic genres as a self-sufficient genre in Ukrainian literature of the XVIII – first half of the XIX century, aimed at highlighting anti-imperial ideas in close connection with the requirements of general literary genre and national traditions. It was found that the anti-colonial national literature found its expression in such genres as historical drama, drama-morality, vaudeville, social-household drama and comedy. «Vladimir» by Feofan Prokopovich, «God's Mercy ...» by an unknown author, «Resurrection of the Dead» by Georgy Konysky, «Muscovite Magician» by Ivan Kotlyarevsky and «The Simpleton» by Vasyly Gogol, which were the embodiment of baroque and classicist styles with a combination of elements of ancient Greek comedies and tragedies, European medieval mysteries, Ukrainian interludes, miracles, morals and dramas of the Easter cycle, contributed to bringing to the stage the realities of the time and gave them a dynamic anti-colonial embodiment. The harmonious combination of high and low styles by the authors became an innovation of these dramatic works.

It was found that the features of Baroque, Classicism, Enlightenment realism, sentimentalism and romanticism, which

appeared in the social-household drama "Natalka-Poltavka" by I. Kotlyarevsky, social-household comedies "Yabeda" by V. Kapnist, «Noble elections», «A visitor from the capital, or the commotion in the county town», «Shelmenko – volost clerk», «Clairvoyant», «Shelmenko – batman» by G. Kvitka-Osnovyanenko and "Inspector" M. Gogol, were aimed at covering colonial problems in Ukraine after the abolition of the Hetmanate. A feature of these genres was the synthesis of Ukrainian Christmas dramas and social and domestic interludes with European bourgeois drama, which provided an opportunity to raise national drama to the European level. It is investigated that dramatic works of anti-colonial orientation of the XVIII – first half of the XIX century approved deviations from the established traditions of a particular literary genre. Instead, they presented a synthesis of baroque-classicist-educational-romantic aesthetic values that interacted with the folklore traditions of our people.

Key words: historical drama, drama-morality, vaudeville, social-household drama, comedy, traveling story

1. Вступ

XVIII – перша половина XIX ст. є періодом розвитку української національної літератури, котра, за зауваженням М. Яценка, характеризується «поступовим відмиранням середньовічних естетичних уявлень і народженням нового світобачення» (Історія української літератури, 1967, Т. 1, с. 11). Це період формування антиколоніальних ідей у зв'язку з жанровими та стильовими особливостями загальноєвропейського літературного процесу та національними літературними традиціями, що були закладені ще

у XVII ст. у знак підтримки дій Б. Хмельницького (Національно-визвольна війна під проводом Б. Хмельницького), подвиги якого, за визначенням М. Корпанюка, стали «центральною темою тодішньої усної та писемної літератури» (Корпанюк, 2005, с. 219).

Під впливом літописів і мемуарів антиколоніальна тематика здобуває комунікативних якостей за рахунок упровадження в національну літературу драматичних жанрів, котрим, за влучним зауваженням М. Сулими, «була притаманна як естетична, так і дидактична функція» (Історія української літератури, 2014, с. 527).

2. Історичні драми як вияв національної теми

Першими драматичними творами, на сторінках яких висвітлювалася національна тема, а не релігійна, стали класицистична трагедокомедія «Володимир» (1705) ректора Києво-Могилянської академії та одного з «чільних поетів того часу» (Франко, 1983, Т. 40, с. 333) Феофана Прокоповича, а також драма «Милость Божія» невідомого автора.

Феофан Прокопович, поєднавши в своєму творчому доробку патріотичну та філософську тематику, звернувся до висвітлення національної історії в класицистичному стилі (класицизм у цей час домінував у європейській літературі та розвивався в українській), характерними рисами якого було дотримання специфіки засад розуму, ігнорування особистих почуттів, наслідування зразків античного мистецтва. Дослідник М. Сулима наголошує, що драматург «орієнтувався не так на середньовічні містерії, як на трагедії й комедії Сенеки, Йосифа-Симеона Англієця, Плавта, Теренція, а також на драми італійські ренесансні й протестантські» (Історія української літератури, 2014, Т. 2, с. 527). За спостереженнями О. Білецького, трагедокомедія Теофана Прокоповича «Володимир» вміщує в себе багато відгуків єзуїтської драми, хоч «поряд з ними відчувається віяння більш строгої поетики французького класицизму» (Білецький, 1960, Т. 1, с. 178–179). «Володимир», включивши в себе пролог, епілог та п'ять дій, через показ образу князя відобразив реформаторську діяльність Петра I та І. Мазепи. Новаторством жанру трагедокомедії стало гармонійне поєднання автором високого й низького стилів. Попри дотримання трьох основних класицистичних принципів (єдність дії, місця та часу), введення Прокоповичем у зміст драми рис психологізму у відповідності до національних фольклорних традицій в образ князя Володимира свідчить про свідоме відхилення автора від класицистичних канонів. Особливістю драми є також відсутність масових сцен, наявність малої кількості сценічної дії.

Драматичний твір «Милость Божія» на відміну від свого попередника засвідчив про поєднання рис європейського бароко (звернення до релігійних тем) із національними фольклорни-

ми традиціями дум, історичних віршів і пісень про Б. Хмельницького. Уявлення автора про події Національно-визвольної війни доповнювалося оповідями з козацьких літописів. «Милость Божія» представляє собою один із видів шкільних історичних драм періоду бароко, для котрих була характерною «розробка тем з історії інших народів, зокрема історії ізраїльського народу» (Історія української літератури, 2014, Т. 2, с. 532). Її тематика, проблематика і зміст стали новизною для драматичних творів як жанру початку XVIII століття. На думку дослідника давньої української драматургії М. Сулими, автор «Милості Божої» при створенні драми спирався на попередній драматичний досвід, однак суттєво оновив жанрову структуру твору завдяки мінімізації кількості алегорій та постановці головною дійовою особою українського гетьмана Б. Хмельницького (Історія української літератури, 2014, Т. 2, с. 534), що дозволило відтворити героїчну сторінку з життя власного народу, а не чужоземного. М. Сулима зауважив, що «Милость Божія» не є драматичним твором у повному розумінні цього слова, адже в ньому, по суті, немає ні зав'язки, ні кульмінації, ні розв'язки (Сулима, 2010, с. 210). Автор відтворює історію України, розпочинаючи від подій Національно-визвольної війни до часу надання «Рішительних пунктів» Д. Апостола очима різних верств суспільства та різних поколінь – персоніфікованих барокових образів, що дозволило передати антиколоніальні настрої українців.

3. Специфіка жанру драми-мораліте антиколоніального спрямування

Середньовічний неологізм із ренесансним індивідуалізмом, що представлені літературою бароко, поєднуються з просвітницькими антиколоніальними засадами в драмі-мораліте Г. Кониського «Воскресіння мертвих». Сюжет твору у відповідності з бароковими канонами побудований на протистоянні двох героїв: Гіпомена (праведника) та Діокрита (грішника), що відповідає протистоянню козацького й московського урядів, тим самим створюючи основну сюжетну лінію. І. Франко схиляється до думки, що поєднання епічного та ліричного способів зображення подій у драмі

доповнено особливостями побудови історичних дум козацьких часів (Франко, 1983, Т. 40). Жанр повчальної середньовічної алегоричної драми, що проявив себе в Україні різновидом шкілької драми, допоміг авторові викрити вади колоніальної політики в Україні. Персонажі драми відображають «типові для того часу картини соціальної несправедливості в колі правлячих сил: козацькій верхівці, суддів і чиновників, царської влади» (Кравченко, 2011, Вип. 1, с. 208), чим створюють побічні сюжетні лінії, що підпорядковані основній – висвітлення колоніального становища українських земель після підписання Б. Хмельницьким Переяславської угоди з Московським царством. Динамічність сюжету драми свідчить про динамічність розгортання історичних подій в Україні. Поєднання гуманістичних антиколоніальних ідей із бароковими традиціями піднесли драму Г. Кониського «Воскресіння мертвих» до рівня однієї з найкращих п'єс давньої української літератури.

4. Жанр водевілю на сторожі протиколоніальних ідей

Колоніальне становище України сприяло тому, що в другій половині XVIII – на початку XIX ст. у національній літературі активізується розробка й утвердження бурлескно-травестійного стилю, що ставав «органічною єднальною ланкою між старою та новою українською літературою, між епохою художнього «універсалізму» і новим розумінням художньої творчості ...» (Історія української літератури, 1967, Т. 1, с. 68). І. Котляревський і В. Гоголь, торкнувшись однакового сюжетного тла – анекдоту про зрадливу жінку, що побутував у тогочасному колоніальному середовищі, засобами травестії у творах «Москаль-чарівник» і «Простак» зуміли порушити тогочасні проблеми, зокрема проблему москалів-постояльців в Україні. Переосмислення мандрівного сюжету про подружню невірність відповідало принципам просвітницької естетики. Л. Мороз констатує, що від «Москаля-чарівника» й веде родовід український водевіль на всіх історичних етапах, зберігаючи виразні свої особливості» (Історія української літератури, 2016, Т. 3, с. 525), започатковані коротким, навмисно веселим жан-

ром інтермедії. Принагідним виступає зауваження М. Зерова, що «Москаль-чарівник» і «Простак» В. Гоголя мають спільні риси з «немудрим та нескладними виставами, здебільшого інсценізаціями анекдотів» (Зеров, 2002, с. 20), що, по суті, охарактеризовували жанр просвітницької інтермедії. Варто погодитися з думкою Г. Доридог, що з кінця XVIII ст. український водевіль набуває новочасних ознак: «етнографізм та етнопсихологічний типологізм, низовий характер гумору, широке залучення фольклорної стихії» (Доридог, 2000, с. 6). В одноактних веселих п'єсах-водевілях із динамічним сюжетом реалістично, однак із рисами народності, показане становище наших селян у XVIII – на початку XIX ст., які змушені були підкоритися імперській політиці та несли на собі тягар забезпечення московських гарнізонів. Антитетичність відносин між імперським та українським відображена авторами в образах москаля та українських селян. Органічна схильність І. Котляревського та В. Гоголя до сміхотворення, що є визначальною ознакою української ментальності, поширилась на показ суспільно-державного та побутового життя нашого народу. Комічний ефект допоміг авторам висміяти реалії російсько-імперської дійсності.

5. Антиколоніальна тематика в жанрі соціально-побутових драми та комедії

Дошкульні зауваження московських рецензентів у бік несерйозності та безтактності україномовних творів формують у наших митців художнього слова стимул до творення серйозних драматичних жанрів, що характеризуються переходом до «світського тематично-проблемного рівня» (Історія української літератури, 2016, Т. 3, с. 510). Продовжуючи традиції національного письменства, В. Капніст, І. Котляревський, Г. Квітка-Основ'яненко та М. Гоголь створюють антиколоніальну тематику в жанрах соціально-побутової драми та комедії.

Основоположник нової української літератури, виступаючи прибічником просвітницьких ідей, відмовляється від «високої» класицистичної трагедії та виводить на сцену «простих» українців у соціально-побутовій драмі «Наталка Полтав-

ка». Є. Нахлік зауважує, що ця драма бере свої початки з «європейської сентиментальної комічної опери XVIII ст.» (Історія української літератури, 2016, Т. 3, с. 326). А. Шамрай простежив спільні риси «Наталки Полтавки» з російськими комічними операми. Однак, відповідно до тверджень Є. Нахліка, І. Котляревський, завдяки зверненню до досвіду міщанської драми, як одного з провідних жанрів європейського просвітницького реалізму, пішов значно далі від російських майстрів художнього слова (Історія української літератури, 2016, Т. 3, с. 327). Сюжет драми «Наталка-Полтавка» попри спорідненість із європейським сентиментальним письменством Котляревський органічно збагатив національним фольклором (пісні, народний гумор) і традиціями, що дозволило ненав'язливо відобразити підімперське життя нашого народу. Продовжуючи лінію, вироблену Г. Сковородою (в творі використано десять пісню з «Саду божественних пісень» – «Всякому городу нрав і права») та просвітницькою літературою XVIII ст., він свідомо поєднав літературні традиції бароко з реалістично-романтичними. Є. Нахлік зауважує, що в «Наталці-Полтавці» спостерігається поєднання сентименталізму й реалізму в «жанровому схрещенні комічної опери та міщанської драми під знаком просвітницьких цінностей» (Історія української літератури, 2016, Т. 3, с. 326). Деградація національної свідомості українців під впливом колоніальної політики імперії розкрита реалістичними образами возного Тетерваковського та виборного Макогоненка. Поєднання класицизму, просвітницького реалізму та сентименталізму в драматичному творі піднесло національну драматургію до європейського рівня.

У руках В. Капніста, Г. Квітки-Основ'яненка та М. Гоголя антиколоніальна тематика знайшла своє відображення в жанрі соціально-побутової комедії («Ябеда», «Дворянские выборы», «Приезжий из столицы, или Суматоха в уездном городе», «Шельменко – волостной писарь», «Ясновидающая», «Шельменко – денщик», «Ревизор»), пов'язаної зі зростанням реалістичних тенденцій в європейському класицизмі. Близькість до програмних принципів класицизму мольєрівського типу засвідчила розуміння драматургами складності та суперечностей московських імперських життєвих явищ, котрі вони прагнули зображу-

вати «с натуры, без всякой прикрасы и оттушовки» (Зеров, 1960, с. 214). Дотримуючись цензурних вимог, митці створили соціально-побутові комедії з часів власного сьогодення, переплівши їх з недавнім історичним минулим українців, зокрема часами імператриці Катерини II та проблемою народження «нових дворян». Комедії «Ябеда» В. Капніста та «Дворянские выборы» Г. Квітки-Основ'яненка, відповідно до принагідних зауважень Л. Мороз, порушували та піднімали «на високий політичний рівень» тему продажності суддів» (Історія української літератури, 2016, Т. 3, с. 568), що дозволяло викрити колоніальну політику імперської влади в цілому. Античний жанр сатири в поєднанні з національними бурлеском і трагестією допомогли авторам засудити сміхом суспільні колоніальні явища Російської імперії. О. Мацай у дослідженнях п'єси «Ябеда» В. Капніста переконливо коментував: «Капніст чудово усвідомлював факт перетворення емблеми правових засад на емблему лицемірства» (Мацай, 1958, с. 104), сформованих, відповідно до зауважень М. Назаренка, на основі сюжетів із європейської літератури (Назаренко, 2009, №13). І. Франко в нарисі історії української літератури наголошував: «Українець Капніст у своїй п'єсі «Ябеда» дав приклад сміливої політичної сатири і був попередником геніального Гоголя» (Франко, 1963, Т. 40, с. 94). Отже, обидва автори торкнулися давньогрецького поняття метаморфози, котре відобразили образами козацьких нащадків другої половини XVIII ст., які зазнали метаморфних перетворень під впливом запровадженої Катериною II «Жалованої грамоти дворянству» (1785). Дійові та значущі репліки героїв творів, що відповідали засадам просвітницького реалізму стосовно суспільних подій, особливостей поведінки та вчинків тих чи інших дійових осіб, спровокували появу цензурних обмежень і заборони постановки п'єс.

За сюжетом і кількістю персонажів твір «Приезжий из столицы, или Суматоха в уездном городе» Г. Квітки-Основ'яненка наближається до «Ревизора» М. Гоголя. І. Лімборський зауважує, що «існує версія, згідно з якою рукопис комедії Квітки був відомий у 30-ті роки петербурзькій читацькій публіці і з ним міг ознайомитися Гоголь» (Історія української літератури, 2016, Т. 3, с. 613). Проте варто також зазначити, що напри-

кінці 1820-х рр. серед інтелігенції був поширений анекдот про удаваного ревізора, який, напевне, і вплинув на творчий доробок обох митців (Історія української літератури, 2016, Т. 3, с. 617]. Історію творення самого анекдоту варто пов'язати з підготовкою українського міста Кременчука до приїзду імператриці Катерини II. Інформація про цю подію, котру подано у статті «Какъ готовили Кременчугъ къ встърчь имп. Екатерины II» (Марковъ, 1883, №6) автором, що підписався криптонімом Ө. Ни-къ, співзвучна з сюжетними деталями творів обох митців. Порівнюючи зауваження автора статті з текстами комедій обох письменників стає зрозуміло, що тим славнозвісним ревізором виявилася сама Катерина II. Г. Квітка-Основ'яненко так само, як і М. Гоголь, саркастично висміяв українське провінційне чиновництво, яке намаглося прислужитися своєму колоніальному керівництву в часи його «асиміляції імперською культурою та службою» (Субтельний, 1991, с. 202). Такий задум п'єс цілком «узгоджувався з популярним європейським жанром «комедії нравів» (Історія української літератури, 2016, Т. 3, с. 617) просвітительського реалізму.

«Дворянские выборы», «Шельменко – волостной писарь», «Ясновидающая» та «Шельменко – денщик» Г. Квітки-Основ'яненка засвідчили неоднозначність світосприйняття митця та поклик зображення «тогочасної «мерзотної дійсності» (Історія української літератури, 1967, Т. 1, с. 162), що сформувалася під впливом колоніальної політики імперського уряду. Попри те, що «державний устрій вкладається у нього [Г. Квітки-Основ'яненка. – Ю. В.] у формули патріархальних та домінальних відносин ...» (Зеров, 1960, с. 179), все ж драматург потрапив під вплив просвітницьких ідей, які зумів теоретично осмислити й застосувати в своїй драматичній практиці задля критики «невігластва, забобонності, корупції й тиранії з просвітницьких позицій» (Шкандрій, 2004, с. 211). Г. Квітка-Основ'яненко використав традиції класицистичної сатири та принципи художнього узагальнення образів із вживанням прізвищ-самохарактеристик задля дослідження особливостей формування світогляду та діянь української еліти «катерининських часів» і свого сьогодення, що сприяло розкриттю заходів колоніальної політики імперії.

6. Висновки

Драматургія XVIII ст. представила жанри історичної драми, драми-мораліте, водевілю, що стали втіленням барокового та класицистичного стилів і поєднанням елементів давньогрецьких комедій і трагедій, європейських середньовічних містерій, українських інтермедій, міраклей, мораліте та драм великоднього циклу. Такий прийом дозволив винести на сцену реалії тогочасної сучасності й надати їм динамічного втілення.

Риси бароко, класицизму, просвітницького реалізму, сентименталізму та романтизму відбилися драматургами в жанрах соціально-побутової драми й комедії першої половини XIX століття, що були спрямовані на висвітлення колоніальних проблем в Україні після скасування Гетьманщини. Особливістю цих жанрів став синтез українських різдвяних драм і соціально-побутових інтермедій із європейською міщанською драмою.

Отже, антиколоніальна тематика наклала свій відбиток на українську драматургію XVIII – першої половини XIX ст., крокуючи в ногу з тогочасним новітнім загальнолітературним жанротворенням і національними традиціями.

Література:

1. Білецький О. І. Від давнини до сучасності : збірник праць з питань української літератури. Київ : Державне видавництво художньої літератури, 1960. Том I. 505 с.
2. Доридог Г. К. Український водевіль XIX століття : Автореф. дис... канд. філол. Наук : 10.01.; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Київ, 2000. 18 с.
3. Зеров М. Нове українське письменство : історичний нарис. Мюнхен : Інститут Літератури, 1960. 306 с.
4. Зеров М. Українське письменство XIX ст. / Упоряд. М. Сулима; Післям. М. Москаленка. Київ, 2002. 1301 с.
5. Історія української літератури: У 8 т. / Ред. кол.: Є. П. Кирилюк (голова) [та ін.]. Київ, 1967. Т. 1. 539 с.
6. Історія української літератури: У 12 т. Київ : Наукова думка, 2014. Т. 2 : Давня література (друга половина XVI–XVIII ст.). / За ред. : В. Сулими, М. Сулими. 840 с.
7. Історія української літератури : У 12 т. Київ : Наукова думка, 2016. Т. 3 : Література XIX століття (1800–1830). / За ред. М. Бондара, Ю. Кузнецова. 748 с.

8. Корпанюк М. Слово. Хрест. Шабля (Українське монастирсько-церковне, світське крайове літописання XVI–XVIII ст., компіляції козацького літописання XVIII ст. як історико-літературне явище). Київ : Смолоскип, 2005. 904 с.
9. Кравченко О. Драма «Воскресіння мертвих» Георгія Кониського та філософсько-естетичні погляди Григорія Сковороди. *Переяславські Сковородинівські студії*. 2011. Вип. 1. С. 206–211.
10. Мацай А. И. «Ябеда» В. В. Капниста. Киев, 1958. 198 с.
11. Назаренко М. И. Сюжеты европейской литературы в драматургии В. Капниста. *Русская литература. Исследования. Сборник научных трудов*. 2009, №13. С. 34–45.
12. Марковъ Н.Г. Э. Квитка-Основьяненко. Историко-литературный очеркъ. *Киевская старина*. Т. V. № 6. Киевъ, 1883. С. 193–211.
13. Субтельний О. Україна. Історія / Вступна стаття С. В. Кульчицького. Київ, 1991. 512 с.
14. Сулима М. Українська драматургія XVII–XVIII ст. Київ : ВД «Стилос», 2010. 368 с.
15. Франко І. Література XVIII в. А. Василіанські друки. Б. Козацькі літописці. В. Київська Академія, драми й інтермедії. *Зібрання творів : У 50 т.* Київ : Наукова думка, 1983. Т. 40. С. 321–347.
16. Франко І. Література другої половини 17 віку. *Зібрання творів : У 50 т.* Київ : Наукова думка, 1983. Т. 40. С. 308–321.
17. Шкандрій М. В обіймах імперії : Російська і українська літератури новітньої доби. Київ : Факт, 2004. 496 с.
5. Istoriiia ukrainskoi literatury. [History of Ukrainian literature]. (1967). (Vol. 1–8; Vol. 1). Kyiv. 539 p. [in Ukrainian]
6. Istoriiia ukrainskoi literatury. Davnia literatura (druha polovyna XVI–XVIII st.). [History of Ukrainian literature. Ancient literature (second half of the 16th–18th centuries)]. (2014). (Vol. 1–12; Vol. 2). Kyiv : Naukova dumka. 840 p. [in Ukrainian]
7. Istoriiia ukrainskoi literatury. Literatura XIX stolittia (1800–1830). [History of Ukrainian literature. Literature of the XIX century (1800–1830)]. (2016). (Vol. 1–12; Vol. 3). Kyiv : Naukova dumka. 748 p. [in Ukrainian]
8. Korpaniuk M. (2005). Slovo. Khrest. Shablia (Ukrainske monastyrsko-tserkovne,svitskekraiovelitopysanniaXVI–XVIII st., kompiliatsii kozatskoho litopysannia XVIII st. yak istoryko-literaturne yavyshche). [Word. Cross. Saber (Ukrainian monastery-church, secular regional chronicle of the XVI–XVIII centuries, compilations of the Cossack chronicle of the XVIII century as a historical and literary phenomenon)]. Kyiv : Smoloskyp, 904 p. [in Ukrainian]
9. Kravchenko O. (2011). Drama «Voskresinnia mertvykh» Heorhiiia Konyskoho ta filosofsko-estetychni pohliady Hryhoriia Skovorody. [Georgy Konysky's drama “Resurrection of the Dead” and Hryhoriy Skovoroda's philosophical and aesthetic views]. *Pereiaslavski Skovorodynivski studii*. Vyp. 1. P. 206–211. [in Ukrainian]
10. Matsai A. Y. (1958). «Iabeda» V. V. Kapnysta. [“Yabeda” by V. V. Kapnist]. Kyev, 198 p. [in Russian]
11. Nazarenko M. Y. (2009). Siuzhety evropeiskoi lyteratury v dramaturhyy V. Kapnysta. [Plots of European literature in the drama of V. Kapnist]. *Russkaia lyteratura. Yssledovaniya. Sbornyk nauchnykh trudov*. №13. P. 34–45. [in Russian]
12. Ny-k F. (1883). Kak hotovyly Kremenchuh k vstreche ymp. Ekateriny II. [How Kremenchuk was prepared for the meeting of empress Catherine II]. *Kyevskaia staryna*. (Part 1–12. Part 2.). Kyiv. P. 460–464. [in Russian]
13. Subtelnyi O. (1991). Ukraina. Istoriiia. [Ukraine. History]. Kyiv. 512 p. [in Ukrainian]
14. Sulyma M. (2010). Ukrainska dramaturhiia XVII–XVIII st. [Ukrainian drama of the XVII–XVIII centuries]. Kyiv : VD «Stylos». 368 p. [in Ukrainian]
15. Franko I. (1983). Literatura XVIII v. A. Vasylianski druky. B. Kozatski litopystsi. V. Kyivska Akademiia, dramy y intermedii. [Literature of the XVIII century. A. Basilian prints. B. Cossack chroniclers. B. Kyiv Academy, dramas and interludes]. *Zibrannia tvoriv*. (Vol. 1–50; Vol. 40). Kyiv : Naukova dumka. P. 321–347. [in Ukrainian]

References:

1. Biletskyi O. I. (1960). Vid davnyny do suchasnosti : zbirnyk prats z pytan ukrainskoi literatury. [From antiquity to the present: a collection of works on Ukrainian literature]. Kyiv : Derzhavne vydavnytstvo khudozhnoi literatury. 505 p. [in Ukrainian]
2. Dorydoh H. K. (2000). Ukrainskyi vodevil XIX stolittia : Avtoref. dys... kand. filol. Nauk : 10.01. [Ukrainian vaudeville of the XIX century: Abstract. dis ... ph. philol. Science: 10.01.]. Kyiv. nats. un-t im. T. Shevchenka. 18 p. [in Ukrainian]
3. Zerov M. (1960). Nove ukrainske pysmenstvo: istorychnyi narys. [New Ukrainian literature: a historical essay]. Munich : Instytut Literatury. 368 p. [in Ukrainian]
4. Zerov M. (2002). Ukrainske pysmenstvo XIX st. cr. [Ukrainian literature XIX century]. Kyiv. 1301 p. [in Ukrainian]

16. Franko I. (1983). Literatura druhoi polovyny 17 viku. [Literature of the second half of the 17th century]. *Zibrannia tvoriv*. (Vol. 1–50; Vol. 40). Kyiv : Naukova dumka. P. 308–321. [in Ukrainian]
17. Shkandrii M. (2004). V obimakh imperii : Rosiiska i ukrainska literatury novitnoi doby. [In the arms of the empire: Russian and Ukrainian literature of modern times]. Kyiv : Fakt. 496 p. [in Ukrainian]